

**КОНТРОЛА КВАЛИТЕТА ХРАНЕ БИЉНОГ
ПОРЕКЛА
ДЕКЛАРИСАЊЕ И УПОТРЕБА АДТИВА**

Квалитет

Квалитет је мера колико је нешто добро, и користи се као израз за производе и одређује им вредност.

Квалитет се одређује:

- Визуелно (искуствено)
- Хемијски (лабораторијски)
- Органолептички (дегустацијом)

Шта утиче на квалитет?

- Сировине (труло воће)
- Технолошки процес са опремом (воћни сок, ракија)
- Амбалажа (пвц амбалажа)
- Транспорт (повећана т)
- Услови чувања (неисправни фрижидери)

Мерљивост квалитета

- Да би квалитет био мерљив прописани су параметри са вредностима за одређену врсту производа.
- Ти параметри су представљени у оквиру правилника о квалитету који се доносе на основу законских овлашћења.
- Произвођачи своје производе усаглашавају са параметрима квалитета и као такве стављају у промет.
- Да би се очувао квалитет, производи се углавном стављају у промет у оригиналном паковању.
- Параметре квалитета производа, на основу законских овлашћења контролише инспекција, визуелно и узорковањем.

Контрола квалитета

- **Визуелна**-правилницима је прописано какав изглед производ мора да има у промету : боја, конзинстенција, бистрина, талог, мирис, облик...
- **Хемијска**-производи се узоркују и лабораторије врше хемијске анализе појединих прописаних параметара за дату врсту производа.
- **Органолептичка**-врше обучени дегустатори, који на основу сензорских опажања оцењују производ са усаглашеностима за ту врсту производа.

Лабораторије

- Лабораторије за контролу квалитета производа морају да буду акредитоване, и овлашћене од стране државног органа за вршење појединих хемијских анализа на основу опреме и стручног кадра којима располажу.
- По протоколима примају узорковане пломбиране производе, узорковане од стручног лица.
- Лабораторије на основу анализе издају стручно мишљење о анализираном производу.
- Анализа и супер анализа производа се не може вршити у истој акредитованој лабораторији.

Декларисање

- Декларисање-означавање подразумева било које речи, податке, словну ознаку, назив робне или трговачке марке, сликовне приказе или симболе, који се односе на храну која се декларише, а налазе се на било којој амбалажи, етикети, документу, алкици, омоту хране или привеску.
- Производи се стављају у промет углавном упаковани и декларисани ради обавештења потрошача и евентуалне заштите од присуства супстанци које могу појединцима да изазову нежељене реакције.
- Декларисање се врши на начин којим се не обмањује крајњи потрошач и односи се на упаковане и неупаковане производе и оне које се пакују на лицу места.

Садржај декларације

- Храна која се ставља у промет мора да буде декларисана тако да садржи податке из **општег** прописа о декларисању и податке из **посебних** прописа којима се одређује одређена врста хране(хлеб-тип брашна,зачинска паприка љута...)
- Подаци морају да су написани на српском језику да су разумљиви, видљиви, јасни...
- Декларација производа говори о карактеристичним особинама хране, својствима, количинама, трајности, пореклу и начину производње.
- У декларацији се храни не смеју приписивати особине које не поседује или особине које има и остала храна исте врсте.

Садржај декларације

Правилником је дефинисано да:

- Висина малих слова на декларацији треба да буде већа или једнака 1,2 мм, односно 0,9 мм за амбалажу чија је највећа површина до 80 cm², у истом видном пољу (*све површине амбалаже које се могу видети са једне тачке гледања*) морају да се налазе следећи подаци:
 - назив хране,
 - нето количина,
 - рок трајања или назнака места где се
 - тај податак налази,
 - стварни садржај алкохола за пића преко 1,2 % vol ,
 - други подаци ако је то прописано посебним прописима.

Садржај декларације

Ароме и адитиви:

- Ароме се означавају на декларацији навођењем ознаке “ароме” или специфичним називом или описом ароме (обп са аромом јабуке).
- У опису ароме ознака “природна” користи се само ако је ароматична компонента изолована одговарајућим физичким, ензимским, микробиолошким или традиционалним поступцима из те хране или биљне сировине.
- Адитиви се означавају на декларацији навођењем категорије и назива адитива или његовог Е броја (Е211, натријум-бензоат или конзерванс).

Декларисање неупаковане хране

Обавезно је навести:

- Назив хране
- Податак о субјекту који ту храну пакује
- Списак састојака (печиво, напиту из апарата...)
- Рок трајања

Подаци морају бити истакнути јасно, видљиво и читљиво на продајном месту(апарату).

Остали подаци по правилнику морају да буду наведени у пратећем документу који је достављен пре испоруке хране и дају се на увид потрошачу на његов захтев.

Посебности

- Назив хране, или описан назив не може бити замењен трговачким именом, марком производа. или популарним називом (зачинска туцана љута паприка).
- Састојци су супстанце (и адитиви и ензими) који су присутни у готовом производу и наводе се по опадајућем редоследу(мешани воћни нектар).
- Производу додати витамини и минерали морају имати и податак о њиховом хемијском извору.
- Код хране која садржи само један састојак није потребно наводити у списаку састојака (свеже воће и поврће, сирће, сода вода...).
- Навођење количине састојака се мора вршити ако тај састојак се наводи у називу, слици и даје посебну особину производу (воћни нектар од купине и...).
- У састојцима није потребно навођење оних састојака чија је тачна количина у храни већ прописана посебним прописом.

Количина

- Нето количина је количина пуњења или количина пре паковања.
- Код збирног паковања назначује се нето количина појединачног паковања и укупан број појединачних паковања (чоколадне бананице).
- Збирно паковање које се не продаје појединачно означава се укупном количином паковања и укупним бројем појединачних паковања.
- Када се чврста храна налази у течном раствору мора да се наведе и количина оцеђене масе (кисели краставци).

Рок трајања

- Рок трајања је датум до ког храна задржава своја карактеристична својства при одговарајућем чувању и складиштењу(ракија-етилкарбамид).
- Рок трајања се обележава са “најбоље употребити до”.
- Ознака датума садржи дан, месец и годину.
- За храну која је употребљива:
 - највише 3 месеца навести дан и месец,
 - више од 3 месеца -18 месеци навести месец и годину
 - више од 18 месеци- навести само годину
- Рок трајања се не наводи код свежег воћа и поврћа, вина, алкохолних пића, сирћета, пекарских производа, шећера и жвакаћих гума.

Садржај алкохола и лот

- Садржај алкохола код пића која садрже више од 1,2% vol алкохола наводи се бројем са највише једним децималним местом испред којег је назначено – алкохол или алк. а иза је % vol .
- Храна се ставља у промет са ознаком припадајуће серије или лота. Серија је група јединица хране која је прерађена, произведена или пакована у готово једнаким условима. Њу означава субјекат у пословању храном. Означава се словом L. Она се не наводи када су пољопривредни производи сировина за даљу прераду или код промета неупаковане хране, и код хране која је означена роком трајања који садржи дан, месец и годину.

Нутритивна и енергетска вредност

Означавање нутритивне вредности врши се:

- енергетска вредност и количина протеина, угљених хидрата и масти,
- енергетска вредност и количина протеина, угљених хидрата, масти, шећера, засићених масних киселина, влакана и соли,
- енергетска вредност и количина масти, шећера, засићених масних киселина, соли, угљених хидрата и протеина.

Енергетска вредност и количина нутријената или њихових компоненти изражава се на појединачним или збирним паковањима.

Посебности

- Поред основних података дефинисаних Правилником о декларисању, означавању и рекламирању хране у видном пољу морају се истаћи и други подаци који су прописани у посебним правилницима, а карактеристични су и важни за представљање производа крајњем потрошачу (чајеви, зачини, прашкасти производи...)
- Код неких производа (од воћа- воћних сокова и нектара, пива) је процес производње (пастеризација и стерилизација) битан за одређивање рока трајања, и начина чувања производа па се и тај податак наводи.
- Код неки производа је додат неки састојак (CO₂) који није карактеристичан за ту категорију па се тај податак мора истаћи.

Рекламирање хране

- Рекламирање хране и презентација у погледу облика, изгледа или амбалаже, начина дизајнирања, морају да представљају карактеристичне особине производа битне за информисање потрошача и да га не доводе у заблуду у погледу квалитета производа.
- Забрањено је рекламирати особине производа које поседују производи исте врсте и категорије (кекс без гмо).
- Доношењем новог правилника о декларисању, сви произвођачи сокова, нектара и освежавајућих безалкохолних пића имају могућност да на амбалажи истичу примамљиве слике воћа, без обзира на удео воћа у производу (који је прописан посебним правилницима).

Робне марке

- У промету се налазе производи који се продају под трговачким робним маркама (добро, меркатор...).
- За квалитет таквих производа одговоран је онај под чијим се именом производ ставља у промет.
- Такви производи осим назнаке произвођача све остале податке из садржине декларације морају да поседују.

Декларисање вина

- Вино је производ који се пакује, декларише и обележава по посебном правилнику.
- На декларацији обавезни подаци су: назив производа врста, називна запремина, садржај стварног алкохола, назив и адреса седишта винара и пуниоца, сласт вина, лот и садржај алергена.
- Вина са географским пореклом на декларацији морају да садрже и ознаке квалитетне категорије (Г.И. К.П.К. и К.Г.П.К.) и ознаку географског порекла.
- Година бербе и име сорте винове лозе може да се наведе само на производу са географским пореклом који је произведен од 85% грозђа те сорте, убраног у наведеној години бербе.
- Вина се обележавају **контролним бројевима**, који се стављају на етикету приликом декларисања.
- После контроле података који се декларишу, вину се додељује јединствен непоновљив контролни број.
- Вина са географским пореклом поред контролног броја обележавају се и евиденционом маркицом, која представља квалитативну категорију.